

4
GUIES
D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL

Propostes senzilles
**per reduir
els residus**

Continguts

Introducció	1
Quins residus podem evitar?	2
Som responsables de les nostres deixalles...	3
Propostes senzilles per reduir la QUANTITAT de residus	4
1 On vas sense el cabàs?	6
2 Millor si és a granel	7
3 No t'equivoquis d'envàs	8
4. El paper i el material d'oficina	14
Idees senzilles per a reduir la PERILLOSITAT dels residus	16
1 Els productes de neteja	18
2 Els plaguicides: insecticides, herbicides i fungicides	19
3 Els aerosols	20
4 Els productes amb mercuri	21
5 Els productes de bricolatge	22
6 Els productes de l'automòbil	23
Alguns criteris i eines a l'hora d'anar a comprar	24
On són els nostres drets per comprar sense residus?	29
Glossari	30
Adreces útils	32

Introducció

Aprendre a produir els mínims residus possibles és un dels reptes que tenim més a l'abast els ciutadans i ciutadanes per contribuir a la millora del medi ambient. La societat actual, sobretot les grans ciutats del món occidental com ara Barcelona, produeix grans quantitats de deixalles, cada vegada més. Aquests residus són, en molts casos, difícils i costosos de tractar i suposen un perjudici per al medi ambient.

Però aquesta situació es pot canviar amb la col·laboració i la responsabilitat de cadascun de nosaltres. Reduir, reutilitzar i reciclar són, per aquest ordre, les estratègies més importants per minimitzar l'impacte dels residus en el nostre entorn natural. La reducció dels residus és possible. Es tracta d'acostumar-nos a pensar com, en la nostra vida quotidiana, podem contribuir a generar les mínimes deixalles possibles i a aprofitar al màxim els recursos de què disposem.

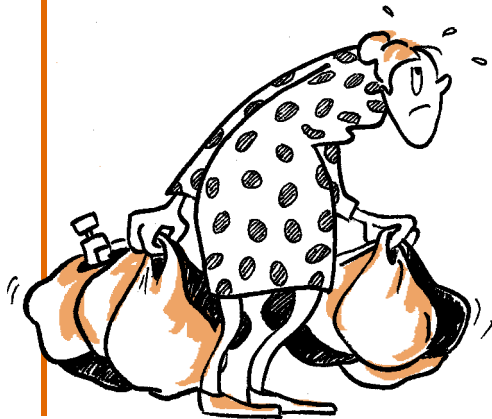
La guia que teniu a les mans, elaborada pel Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius (CEPA) a instàncies de l'Ajuntament de Barcelona, ofereix informació, consells i solucions pràctiques per reduir la quantitat i toxicitat dels nostres residus, per comprar sense generar més deixalles de les necessàries i, en fi, per col·laborar a fer una ciutat més sostenible i més solidària amb el nostre entorn.

Imma Mayol
Presidenta Comissió de
Sostenibilitat i Ecologia Urbana

Josep I. Cuervo
President Comissió de
Serveis Urbans i Manteniment

A Barcelona generem de mitjana 1,3 kg de deixalles per persona cada dia i... sembla que la tendència va en augment!

Podem evitar les greus conseqüències ambientals, socials i econòmiques que comporten els residus i els tractaments que han de rebre SI FEM **MENYS RESIDUS**

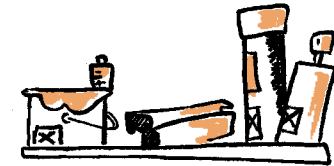

Quins residus podem evitar?

Els envasos i embolcalls d'un sol ús

Són la causa principal de l'augment de la **quantitat** dels residus.

Els residus tòxics i/o problemàtics

Són els responsables de la creixent **perillositat** de la brossa, malgrat que representen una petita part del seu pes i volum.

El 50% del volum de la brossa són residus **INNECESSARIS** i **FÀCILMENT EVITABLES**

Els mots subratllats els trobaràs al Glossari (pàgina 30)

Som responsables de les nostres deixalles

Tots nosaltres som consumidors i usuaris d'un ampli ventall de béns i serveis, i això fa que, directament o indirecta, intervinguem en el medi ambient: amb la nostra compra diària, amb l'ús d'envasos, amb l'ús del cotxe, amb l'ús que es fa dels nostres impostos, etc.

Per tant, és a les nostres mans canviar alguns dels nostres hàbits de consum, i és nostra la responsabilitat de consumir de manera respectuosa amb el nostre entorn.

... però no només és cosa nostra

Els fabricants han de posar al mercat productes duradors (no d'un sol ús), dissenyats per ser reutilitzats i, a la fi de la seva vida útil, reciclats.

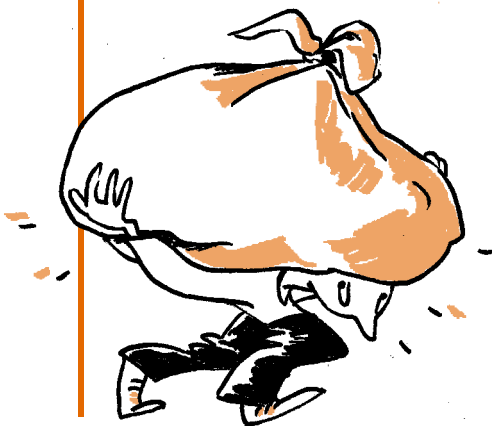
Els comerciants han de posar a l'abast del consumidor productes respectuosos amb l'entorn i que contribueixin a reduir els residus.

Les administracions públiques han de promoció les mesures necessàries perquè els ciutadans puguem consumir sense malmetre el medi ambient.

Els ciutadans, amb les nostres actituds i decisions econòmiques i socials, podem incidir perquè fabricants, comerciants i administracions públiques garanteixin una gestió ecològica basada en la reducció i la recuperació de materials i no en l'abocament o la incineració.

PROPOSTES SENZILLES PER REDUIR LA **QUANTITAT** DE RESIDUS

La nostra societat produeix grans quantitats d'objectes de consum, molts d'ells innecessaris, que gairebé mai estan pensats per ser reutilitzats. El resultat és un increment desmesurat de la quantitat de residus, cada cop més diversificats i capaços d'agredir el medi ambient, fins a esdevenir un problema molt greu.

La causa principal de l'augment del pes i del volum de les deixalles són els envasos i embolcalls d'un sol ús, sovint fabricats a partir de matèries primeres no renovables i difícilment reciclables un cop s'han utilitzat.

La solució a aquest gran volum de deixalles no és fàcil, però sí que podem prendre algunes mesures molt senzilles adreçades a reduir-ne la producció.

evitem

- les bosses de plàstic
- les safates de porexpan
- els embolcalls innecessaris
- els envasos d'un sol ús
- el consum innecessari de paper

escollim

- el carro i el cabàs
- els productes a granel
- els embolcalls mínims
- els envasos reutilitzables
- el paper reciclat

1 On vas sense el cabàs?

De bosses de plàstic en fem servir moltes. Representen aproximadament el 5% del pes de les deixalles, és a dir que a Barcelona llencem prop de 32.000 tones de bosses de plàstic cada any.

Què podem fer?

Anem a comprar amb cistell, carretó o bosses de roba.

Rebutgem les bosses de plàstic i les safates de porexpan.

Les caixes de cartró i les caixes plegables són també una bona solució en supermercats i grans superfícies.

Quan anem a comprar el pa, no oblidem la bossa de roba.

2 Millor si és a granel

A moltes botigues i comerços de Barcelona podem trobar productes a granel: fruites i verdures, embotits, formatges, congelats, galetes, olives, fruita seca, llegums, pastes de sopa... Demanem-los i no deixem que ens els emboliquin innecessàriament.

Alguns supermercats i grans superfícies prefereixen oferir-nos els productes per unitats petites i embolicats excessivament, tot i que, sovint, també els tenen sense embolicar. Triem aquests productes a granel i no deixem que ens hi posin safates de porexpan, plàstic o paper d'alumini.

Què podem fer?

Sempre que puguem posem els productes directament al cistell.

També podem fer servir carmanyoles o envasos reutilitzables, per exemple per comprar la carn i el peix.

Sabies que?

Comprar als mercats és una forma d'estalviar-se residus: tendeixen a donar més productes frescos i a granel i en menys bosses de plàstic. A més, als mercats de Barcelona els residus orgànics es recullen per separat i es reciclen per fer-ne compost.

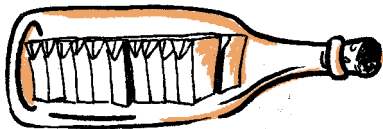
Falsa higiene dels productes envasats

No ens deixem enganyar per l'excés d'embolcall innecessari. Es justifica com a indispensable per a la presentació higiènica del producte. Però no té sentit embolcallar productes que no han estat rentats prèviament (bolets, fruites, etc.) fent servir materials superflus que esdevindran residus contaminants (plàstics, porexpan, paper d'alumini...)

3 No t'equivoquis d'envàs

Tria els envasos retornables!

Els envasos retornables són la millor alternativa als productes amb envasos d'un sol ús.

Una ampolla de vidre retornable permet estalviar fins a 40 brics.

Tot i que cal buscar-les, a Barcelona trobem encara botigues on tenen begudes en envasos retornables: aigua mineral (garrafes), aigua amb gas i vichy, sífó i gasosa, llet i cacao-lat, refrescos, cerveses, vins, etc.

Què podem fer?

A la botiga, als bars i als restaurants demanem sempre begudes en envasos retornables.

A les grans cadenes comercials no hi trobareu begudes de retorn. Sols hi trobareu "grans superfícies" ... d'envasos d'un sol ús.

Sabies que?

Algunes botigues de Barcelona han començat a reintroduir els envasos retornables.

- Una experiència prou engrescadora és la de la casa Body Shop, que ha innovat un sistema per vendre productes de cosmètica a granel i que funciona amb envasos retornables.

- Un altre enginy interessant són les màquines de begudes que funcionen amb envasos retornables, i que et tornen el valor de l'envàs en introduir-lo un cop buit.

Si cal, escull els envasos reciclables

Què podem fer?

La realitat de les botigues fa que sovint no trobem envasos reutilitzables. Aleshores, què podem fer? Comprar productes en envasos reciclables.

A més de comprar productes en envasos reciclables, hem de portar-los als contenidors corresponents per fer la recollida selectiva i poder reciclar-los.

Sabies que?

No tots els envasos reciclables són iguals:

N'hi ha que serveixen per tornar a fer un nou producte sense disminuir la qualitat del material.

És el cas del vidre: podem fer un recipient de vidre reciclat per contenir aliments.

Altres materials, en reciclar-se, perden la qualitat, i només podem fer un producte diferent i de menys qualitat.

És el cas dels envasos de plàstic: obtenim un plàstic de menor qualitat, no apte per estar en contacte amb aliments.

Altres envasos fets amb més d'un material són molt difícils i costosos de reciclar.

És el cas dels brics, les bosses mixtes...

A quins criteris respon cada tipus d'envàs?

El **vidre retornable** és un envàs *resistent* i amb una forma *estandarditzada*. Només és viable un sistema de retorn de l'envàs en *circuits locals*.

Els **envasos d'un sol ús** tenen *circuits internacionals* de producció i distribució, mentre el residu es queda en el lloc de consum. Es fabriquen amb *material lleuger* per abaratir el cost del transport a llargues distàncies. La imatge publicitària tendeix a la *desestandardització dels envasos*.

--

Escollir envasos retornables contribueix a fomentar la indústria local i descentralitzada.

El vidre

L'envàs **reutilitzable**
per excel·lència

El vidre és l'únic envàs reutilitzable per a usos alimentaris.

Un exemple emblemàtic de vidre reutilitzable són les ampolles de cava: els envasos buits, un cop nets, es poden tornar a fer servir gràcies a que les diferents marques utilitzen la mateixa forma d'ampolla estandarditzada.

Característiques del material

El vidre és un material molt estable, impermeable als gasos i resistent a la corrosió. És més fràgil i pesant que d'altres.

Com a residu...

En reciclar-se no perd la qualitat i permet estalviar energia.

Sabies que?

L'energia estalviada en reciclar una ampolla de vidre equival a l'ús d'una bombeta de 100 W durant 4 hores.

Què podem fer?

Comprem l'aigua, els refrescs, la llet, el vi, el cava... en envàsos de vidre retornable sempre que puguem

- Retornem les ampolles de vi i cava als circuits de recuperació

- Participem en la recollida selectiva de vidre

Les llaunes

Uns envasos de ferro i d'alumini

De llaunes n'hi ha de ferro i d'alumini. És important recuperar aquests materials mitjançant les recollides selectives. Ara bé, el reciclatge no justifica un consum innecessari: *el millor residu és el que no es produeix.*

Característiques del material

El ferro és abundant però pesa més que l'alumini.

L'alumini és un material molt valuós extret de la bauxita. Causa greus impactes ambientals i socials als països tropicals on s'extreu.

Com a residu...

Les llaunes es poden reciclar però no per a fer envasos d'ús alimentari.

L'alumini, en incinerar-se, produeix emissions de metalls pesants molt contaminants; en abocar-se, no es degrada.

Què podem fer?

- Intentem evitar el consum innecessari de llaunes
- Triem els pots i les ampolles de vidre
- Participem en la recollida selectiva de les llaunes

Sabies que?

Cal extreure 4 o 5 tones de bauxita per obtenir-ne una d'alumini.

Els plàstics

Usar i llençar

Els plàstics s'utilitzen com a envasos i embalatges d'un sol ús, sovint superflu, com és el cas de les safates de porexpan.

Característiques del material

Es fabrica a partir de residus de la fabricació de combustibles fòssils (gasoil i benzina).

Hi ha més de 30 plàstics diferents al mercat.

Sovint porten additius més perjudicials que els mateixos plàstics.

Com a residu...

Els plàstics postconsum que es reciclen a casa nostra són pocs. Alguns, en incinerar-se, generen emissions i cendres contaminants.

Què podem fer?

Evitem el consum de plàstic innecessari

• Utilitzem bosses de roba, carmanyoles... per facilitar la compra a granel

• Triem envasos retornables

• Participem en la recollida selectiva

• Comprem estris de plàstic reciclat

Compte amb el PVC!

El procés de fabricació i alguns dels seus additius són cancerígens. Hi ha països que han prohibit el seu ús per envasar aliments pel risc que comporta per a la salut. Tampoc no es recomana com a material de construcció. L'any 1997, l'Ajuntament de Barcelona va acordar no utilitzar aigua envasada en PVC a les dependències municipals.

Els brics i altres mixtos

Uns envasos complexos

El bric és el més popular dels envasos mixtos, fets de diferents materials.

Productes mixtos habituals són el cartró plastificat (llet) i les bosses de plàstic i alumini (patates fregides, llaminadures, congelats...).

Són un exemple de la cultura de l'usar i el llençar.

Característiques del material

El bric està fet d'alumini, plàstic i cartró.

Per mantenir la producció actual a l'estat espanyol cal tallar un equivalent de 1.700.000 arbres, consumir milions de barrils de petroli i extreure 25.200 tones de bauxita.

Com a residu...

El seu reciclatge és difícil i car pel fet de ser mixt. Fins fa poc, se'n reciclava només una part del cartró. Actualment s'ha iniciat el reciclatge de l'alumini.

Què podem fer?

- Evitem el consum de brics i envasos mixtos
- Escollim productes a granel o en envasos de vidre
- Participem en la recollida selectiva

Sabies que?

Per cada ampolla de vidre retornable que utilitzem evitem el consum d'uns 40 tetrabrics.

4 El paper i el material d'oficina

Utilitzem paper reciclat

S'anomena paper reciclat aquell que es fabrica amb paper vell.

Fins fa poc s'ha mantingut la confosa definició de paper **ecològic** –encara que no fos reciclat!– per a aquell que és blanquejat sense utilitzar clor (un element que causa greus impactes al medi ambient i la salut). Actualment la Generalitat de Catalunya atorga només el **distintiu de qualitat ambiental de paper reciclat i blanquejat sense clor** quan es compleixen rigorosament aquests requisits.

Què podem fer?

El més important és que reduïm el consum de paper abans d'haver-lo de reciclar.

Per a això:

• Escrivim i fotocopiem-lo per les dues cares.
• Evitem la propaganda o els catàlegs que no necessitem.

• Evitem l'ús de mocadors i tovallons de paper i, en general, tots els productes d'un sol ús.

• Un cop utilitzat, portem el paper al contenidor blau de paper. Se'n farà paper reciclat.

• Utilitzem doncs paper reciclat i lliure de clor.

És un bon moment per al paper reciclat

Si bé fa un temps el paper reciclat era difícil de trobar i més car que el paper de pasta verge, aquesta situació ha canviat. Actualment, ja hi ha al mercat una gran oferta de papers reciclats, amb una bona qualitat i amb uns preus iguals o més econòmics que el paper blanc.

Algunes copisteries i impremtes s'han habituat a fer-lo servir.

El material d'oficina

Què podem fer?

Comprem material d'oficina poc agressiu per a l'entorn:

Correctors d'escriptura i coles sense dissolvents tòxics

Retoladors, marcadors i bolígrafs recarregables i sense dissolvents tòxics

Marcadors fosforescents de fusta.

- Utilitzem tòners i cartutxos recarregables per a les impressores i fotocopiadores.

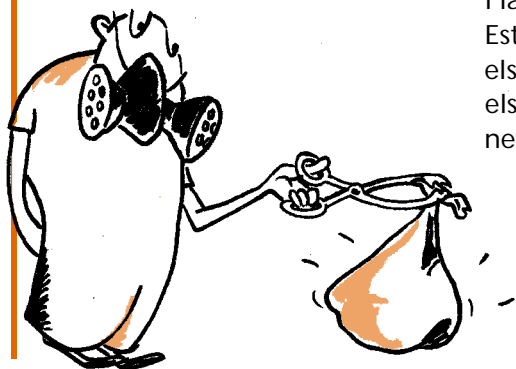
Pensa que algunes empreses els recullen per a recarregar-los.

Sabies que?

Els ordinadors i equips electrònics contenen productes, algun molt tòxic, com per exemple els PBB (bifenil de polibromat), que serveixen per a reduir el risc d'incendi dels aparells en funcionament.

Degut a la rapidesa amb què esdevenen obsolets, es preveu un espectacular increment de residus d'electrònica que es poden portar al Punt Verd.

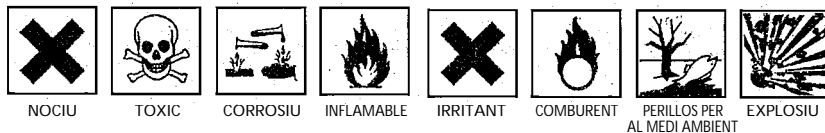
PROPOSTES SENZILLES PER REDUIR LA PERILLOSIAT DELS RESIDUS

Hi ha una part petita de la brossa que conté elements molt perjudicials per al medi ambient i la salut de les persones. Estem parlant de les piles, els insecticides, les pintures, els dissolvents, els productes de neteja, els aerosols, les coles, etc.

En alguns casos podem substituir-los per productes menys perjudicials; altres vegades només en podrem racionalitzar el consum.

Aquests productes han de portar els pictogrames de perillositat i esdevenen residus perillosos i/o problemàtics:

(T) Tòxic, (T+) Molt tòxic

Pot ocasionar la mort si s'introdueix en l'organisme.

**(Xn) Nociu
(Xi) Irritant
Sensibilitzant**

Perjudicial per a la salut.
Provoca la irritació de la pell i les mucoses.
Pot provocar una reacció d'hipersensibilitat per contacte o per inhalació.

(C) Corrosiu

Destruïx els teixits vius o altres matèries.

**(F) Fàcilment inflamable,
(F+) Extremadament inflamable**

Pot inflamar-se amb la presència d'una font de calor.

(O) Comburent

Accelera la combustió.

(E) Explosiu

Té una combustió ràpida i violenta.

(<<N) Perillós per al medi ambient

Molt tòxic per a la fauna, els organismes aquàtics i la capa d'ozó.

Què podem fer?

Fem servir aquests productes amb mesura.

Mirem bé l'etiqueta abans d'optar per un producte.

Comprem productes que no portin substàncies nocives.
Sovint els remeis casolans poden ser una bona alternativa.

Portem els residus de productes problemàtics al Punt Verd per assegurar que es tractin d'una manera adequada.

1 Els productes de neteja

De quins productes parlem?

Els nostres hàbits de neteja han canviat en pocs anys. Actualment, s'utilitzen grans quantitats de productes agressius, com el sulfamat, els desengreixants, els detergents, els netejaforns... que netegen la llar a costa de contaminar-nos!

La publicitat, sovint enganyosa, ens fa creure que són indispensables.

Quins problemes causen?

Aquests productes poden desprendre vapors que afecten els ulls i les vies respiratòries, o causar irritacions i cremades per contacte amb la pell.

Abocats per l'aigüera o com a residus són molt perjudicials per al medi ambient.

Ens venen higiene per evitar infeccions, però ens contaminen

És important que les coses estiguin netes i desinfectades, però no caiguem en l'error de canviar contaminació biològica per contaminació química.

Com els podem evitar?

No ens capfiquem en netejar a base de productes agressius. Hi ha solucions menys agressives que ens permeten tenir la llar ben neta.

Remeis casolans

Per a la neteja de la llar:

Fregar amb aigua i llimona, vinagre, bòrax o bicarbonat

Evitem els detergents forts:

Utilitzem sabó natural

Com a desembussadors:

Utilitzem aigua bullint, bicarbonat o vinagre

Per a la neteja dels mobles:

Fregar amb una part de llimona i dues d'oli d'oliva.

A més, podem comprar productes respectuosos amb el medi com sabons naturals o altres (La Casa Verde, Ecover, Froggy, Taller de Alquímia...)

2 Els plaguicides: insecticides, herbicides i fungicides

De quins productes parlem?

Són els productes que utilitzem per matar aquells éssers vius que resulten molestos (insectes, males herbes, etc.).

No són biodegradables i són bioacumulatius.

En cas d'utilitzar-los:

- Mirem bé l'etiqueta.
- Ventilem l'espai on els apliquem. Evitem inhalar-los.
- No entrem a les habitacions fins una estona després d'aplicar-lo.
- Netegem-nos bé després de l'aplicació.

Quins problemes causen?

Contenen substàncies molt tòxiques per contacte directe.

Poden afectar la nostra salut. Molts d'ells són cancerígens.

Són bioacumulatius.

Dispersats pel medi contaminen greument el sòl i les aigües.

Com els podem evitar?

Reduim-ne al màxim el consum.

Remeis casolans

En lloc de naftalina contra les arnes:

Espígol o fulles de tabac

Contra les formigues:

*Llimona amb espècies com
clavell, bitxo o pebre*

Contra mosques i mosquits:

*Teles mosquiteres i herbes
aromàtiques (menta, romaní ...)*

Contra les plagues del jardí:

Ruixar amb aigua sabonosa

Alerta amb les fumigacions!

És en el moment en què sorgeix una plaga quan és més justificat l'ús de plaguicides: rates, cuques, etc.

Fins i tot en aquests casos, cal prendre mesures per protegir la nostra salut. En cas que es faci una fumigació a casa nostra o a la feina, demanem que ens informin prèviament dels productes que utilitzen, dels seus efectes i de les mesures de seguretat que cal prendre.

3 Els aerosols

De quins productes parlem?

Els aerosols, sovint anomenats esprais, són els envasos de productes molt diversos: desodorants, pintures, productes de neteja...

Quins problemes causen?

Són explosius i inflamables.
Contenen gasos propel·lents perjudicials per al medi ambient, fins i tot quan l'etiqueta diu que no afecten la capa d'ozó.
Quan comprem un aerosol, només n'aprofitem aproximadament la meitat: la resta són aquests propel·lents.

Com els podem evitar?

Molt sovint l'ús d'aerosols és injustificat.

Alternatives

En lloc d'aerosols:

*Utilitzem polvoritzadors,
brotxes i pinzells, barres
o tubs per a productes
de cosmètica.*

4 Els productes amb mercuri

De quins productes parlem?

Són productes molt variats: termòmetres, piles i fluorescents. Alguns plaguicides també en porten.

Quins problemes causen?

El mercuri és molt tòxic per als éssers vius. És bioacumulatiu, molt volàtil i es dispersa fàcilment pel medi. Pot provocar intoxicacions greus per inhalació. Si s'incinera, es dispersa per l'aire. Si s'aboca, pot dispersar-se pel sòl i les aigües.

Com els podem evitar?

Alternatives

En lloc d'aparells amb piles:

*Aparells sense piles
(energia solar,
connexió a la xarxa...)*

En lloc de piles d'un sol ús:

*Piles recarregables o sense
mercuri*

En lloc de termòmetres amb mercuri:

*Termòmetres amb alcohol
tenyit*

Sabies que?

En cas que un termòmetre de mercuri es trenqui, podem recollir el mercuri, sense tocar-lo directament, dins d'un pot amb aigua, tancar-lo i portar-lo al Punt Verd.

5 Els productes de bricolatge

De quins productes parlem?

Els productes que fem servir per arreglar la llar: pintures, vernissos, coles, dissolvents, decapants, etc., són de composicions químiques molt variades i, per tant, ocasionen problemes molt diversos.

Quan utilitzem productes de bricolatge no hem de fumar, beure ni menjar. Tampoc no és aconsellable portar lents de contacte. Ventilem bé l'espai d'aplicació del producte.

Quins problemes causen?

Poden desprendre vapors que provoquen irritacions de pell i mucoses, mals de cap, vòmits o mareigs. Els dissolvents clorats són especialment perjudicials.

Hi ha productes que contenen metalls pesants i/o altres compostos seriosament contaminants per a l'ésser humà i el medi.

Com els podem evitar?

Reduïm-ne el consum.

Comprem-ne només la quantitat necessària.

Alternatives

En lloc de pintures amb dissolvents:
Pintures a l'aigua

En lloc de rentar els pinzells amb aigua ràs:
Rentem-los amb vinagre calent, aigua i sabó

En lloc de coles amb dissolvent:
Utilitzem coles a l'aigua o blanques o d'origen animal

En lloc de decapants:
Utilitzem rasquetes o paper de vidre

6 Els productes de l'automòbil

De quins productes parlem?

Malgrat que la publicitat dels fabricants d'automòbils els presenta associats a la natura, no podem ignorar que l'ús del cotxe produeix residus problemàtics que hem de reduir.

- Les bateries del cotxe contenen plom i àcid sulfúric.
- Els olis usats porten molts hidrocarburs contaminants.
- Els líquids refrigerants i anticongelants tenen dissolvents orgànics.

Quins problemes causen?

El plom és tòxic per a microorganismes i plantes. En animals i persones les intoxicacions cròniques causen problemes molt greus per a la salut.

Els olis abocats al sòl o a l'aigua contaminen l'entorn.

Com els podem evitar?

En primer lloc fent un ús racional del cotxe i fent servir sempre que es pugui el transport públic.

A més:

- No llencem els olis i anticongelants per aigüeres o desguassos.
- Un cop esgotats o usats, portem aquests productes al Punt Verd. Hi ha benzineres o mecànics que recullen els olis usats.
- Portem sempre les bateries velles al Punt Verd.

Alguns criteris i eines a l'hora d'anar a comprar

ecològics
socials
econòmics

Consum responsable

Molts ciutadans/es incorporen motius ètics a l'hora de triar un producte de compra. És possible proposar-se que el nostre consum no posi en perill el benestar d'altres persones o comunitats.

És necessària una informació continuada per a ser crítics.

Cal ajudar en aquelles iniciatives i lluites socials que volen donar a conèixer els problemes socioambientals derivats de la nostra activitat quotidiana i proposen solucions més respectuoses amb el medi.

És adequat el producte que comprem per a la funció que volem que faci?

Com afecta la salut, les comunitats i l'entorn el fet de produir-lo?

De transportar-lo?

De consumir-lo?

D'esdevenir un residu?

D'on vénen els productes que comprem? En quines condicions laborals es produeixen?

Com ens en podem desfer quan ja no siguin útils?

Què vol dir el que està escrit a l'etiqueta?

Què no ens diu?

Aquestes són algunes de les preguntes que ens poden ajudar a millorar els nostres hàbits de compra.

Comerç just

El comerç just té en alguns països una llarga tradició. A la nostra ciutat també es va consolidant tant l'oferta de productes com els punts de distribució.

Abans solament es distribuïa en les seus d'entitats i botigues de comerç just (les botigues que només tenen productes de comerç just porten un segell identificatiu). Actualment s'estan obrint mercat en altres establiments. Aquelles botigues que tenen algun producte de comerç just porten el distintiu: Xarxa de Consum Solidari.

A més d'artesanía i cafès, es pot adquirir una àmplia gamma de productes alimentaris (sucre, galetes, xocolata, espècies, etc.)

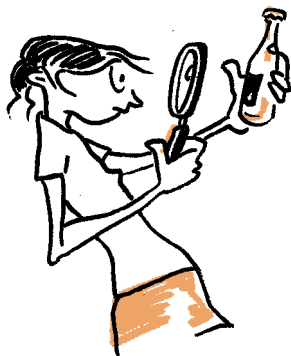

Agricultura ecològica

No utilitza pesticides ni fertilitzants químics agressius. D'aquesta manera evita (o disminueix) els problemes de toxicitat de l'agricultura convencional. Aplica el principi de prevenció davant de possibles efectes sobre la salut humana dels productes utilitzats en l'agricultura i en el bestiar. A més, es frena la progressiva pèrdua d'espècies autòctones i adaptades al nostre entorn sense necessitat de plaguicides, transgènics, hormones... Etiquetes com les d'AENOR i del Consell Català Regulador de la Producció Agrària Ecològica són una forma de certificar-ho.

Etiquetes i símbols

Fixa't en aquests símbols

Etiqueta ecològica europea

S'atorga a productes que demostrin que el seu disseny, producció, comercialització i utilització ocasionen repercussions reduïdes sobre el medi ambient en tot el seu cicle de vida, per tal de respondre a l'interès creixent dels consumidors per estar informats sobre les conseqüències sobre el medi ambient dels productes.

Les autoritats comunitàries defineixen per a tots els països de la Unió les categories de productes i els criteris ecològics per poder disposar de l'ecoetiqueta: residus generats; contaminació del sòl, de l'aigua i de l'atmosfera; consum d'energia i de recursos naturals; soroll.

El Departament de Medi Ambient de la Generalitat és l'organisme competent per atorgar-la a Catalunya.

Distintiu de garantia de qualitat ambiental

S'atorga a productes i serveis que garanteixin als usuaris o consumidors una propietat o característica ambiental per tal d'afavorir la reducció dels residus, la recuperació dels subproductes i l'estalvi de recursos, especialment d'energia o aigua.

El Departament de Medi Ambient defineix les categories i els criteris per atorgar el distintiu i el seu atorgament.

Punt verd

El símbol suggereix la idea de reciclatge, però el que indica és únicament que el fabricant paga una taxa per finançar part del cost de les recollides selectives d'envasos. No indica res sobre el tractament final dels envasos.

CCPAE

L'agricultura ecològica està regulada a la Unió Europea. A Catalunya és el Consell Català de la Producció Agrària Ecològica qui certifica els productes ecològics tant d'origen animal com vegetal.

Certificat d'extracció sostenible FSC

Segell atorgat pel Forest Stewardship Council, que garanteix les fustes extretes de forma ambientalment apropiada, socialment beneficiosa i econòmicament viable. Malauradament, encara és difícil trobar aquest segell a casa nostra.

Xarxa de consum solidari

Distintiu de les botigues que tenen algun producte de comerç just.

Coordinadora de Comerç Juste

Distintiu d'aquelles botigues que només venen productes de comerç just.

Només són "ecològics" aquells productes acreditats amb etiquetes?

Un producte ecològic és aquell que en tot el seu procés de fabricació, d'utilització i desús minimitza els impactes que pugui produir en la salut i en el medi. En aquest sentit, el disseny del producte ha de preveure en quin tipus de residu es convertirà i com caldrà tractar-lo.

En molts casos, és el sentit comú el que ens pot ajudar a discernir quan un producte és respectuós amb l'entorn i quan no. Un exemple de producte que es pot considerar ecològic és la fusta no tractada amb productes químics, ja que la seva fabricació i tractament causa pocs impactes, i a més en facilita la recuperació posterior quan esdevingui un residu. Els envasos retornables i els productes a granel, per exemple, no porten etiquetes i són també alternatives molt ecològiques.

Falses idees, males interpretacions

Alerta amb la propaganda enganyosa

L'increment de la sensibilitat envers els problemes ambientals ha portat la ciutadania a escollir productes menys nocius amb l'entorn. Això ha produït l'aparició d'eines del màrqueting per fomentar el consum de productes suposadament respectuosos amb l'entorn.

90 % Biodegradable ?

Els detergents sovint indiquen que del 90 al 99% del seu contingut és biodegradable. Però és aquell 1 a 10% allò que els fa perjudicials per a l'entorn. Sempre són més recomanables els sabons naturals: netegen igual sense necessitat de fer tanta escuma.

Protegeix la capa d'ozó ?

Els gasos CFC en aerosols, nevers, porexpan... van ser prohibits pels problemes ambientals que comportaven (destrucció de l'ozó estratosfèric que ens protegeix dels rajos ultraviolats). Els CFC són sovint substituïts per substàncies com els HCFC, menys problemàtiques, però que contribueixen a incrementar l'efecte d'hivernacle.

Producte ecològic ?

Sovint trobem productes que indiquen que són ecològics. No sempre és cert. Només els segells acreditats reconeguts poden assegurar-ne algunes qualitats. En altres casos ens caldrà sentit comú i informació per saber si el producte és o no ecològic.

Reciclable?

Que un producte sigui potencialment reciclable no vol dir que es recicli. Molts productes d'usar i llençar es presenten com a reciclables. Alguns plàstics es reciclen... energèticament (s'incineren!).

Què podem fer? Siguem crítics amb la propaganda que utilitza el medi ambient com a reclam.

En cas de dubte podem informar-nos a:

Organització de Consumidors i Usuaris de Catalunya (OCUC)
Oficines Municipals d'Informació al Consumidor (OMIC)

Xarxa de Consum Solidari (XCS)
Centre de Recerca i Informació en Consum (CRIC)

On són els nostres drets per comprar sense residus?

Per més que la condició de ciutadans d'una societat industrialitzada ens aboqui –tot i que inconscientment o indesitjada– a ser fervorosos consumidors de productes sovint agressius per al medi ambient, el dret de tot ciutadà a preservar la seva qualitat de vida i el seu entorn està reconegut pels nostres poders públics. És per això que podem i hem d'exercir aquests drets sempre que sigui necessari.

Com a consumidors...

Comprem sense residus. Si no se'ns ofereix la possibilitat tot i demanar-la, ens podem dirigir a les **Oficines Municipals i Comarcals d'Informació al Consumidor** (OMIC i OCIC), oficines públiques d'informació on si ho desitgem se'ns assessorarà dels nostres drets com a consumidors i de com exercir-los.

Si aquestes no tenen capacitat per resoldre possibles conflictes amb empresaris o comerciants, existeix el **Sistema Arbitral de Consum**, un recurs extrajudicial, gratuït i vinculant que permet resoldre les possibles diferències entre les parts en conflicte.

Si tot i així no es resol, hi ha altres vies per exigir els drets del consumidor: el recurs administratiu o la via jurisdiccional.

També ens podem dirigir a les associacions de consumidors per fer denúncies. Aquestes són organitzacions sense afany de lucre creades per defensar els drets del consumidor. S'encarreguen d'assessorar i de gestionar els tràmits i les denúncies pertinents.

Organització de Consumidors i Usuaris de Catalunya (OCUC)

Associació Provincial de Consumidors i Usuaris de Barcelona i Província (ACUB)

Unió de Consumidors de Catalunya (UCC)

Associació de Consumidors de la Província de Barcelona (ACPB)

Glossari

Abocador: indret destinat a abocar-hi escombraries. Normalment s'ubiquen en espais naturals. Segons la llei catalana reguladora de residus 6/93, un abocador és "la instal·lació de disposició del rebuig dels residus que s'utilitza per al dipòsit controlat d'aquests en la superfície o sota terra".

A granel: sense envasar, sense empaquetar, a doll.

Agricultura biològica o bioecològica o producció agrària ecològica: és un sistema de producció i elaboració de productes agraris l'objectiu del qual és l'obtenció d'aliments de màxima qualitat, respectuos amb el medi ambient i sense utilitzar productes químics de síntesi (hormones, medicaments, adobs químics i plaguicides, etc.).

Bioacumulació: acumulació d'una substància que en ser ingerida per algun organisme viu queda atrapada en el cos d'aquest durant molt temps. A mesura que es va ascendint en la cadena tròfica, la concentració d'aquestes substàncies augmenta i es pot arribar a concentracions tòxiques per als éssers vius.

Comerç just: activitat mercantil basada en l'equitat de les transaccions, particularment pel que fa a la internalització dels costos socials i a la justa apreciació dels valors afegits.

Compostos organoclorats: grup de compostos orgànics que tenen el clor com a constituent.

Consum responsable: manera de consumir que fa que el consum d'uns no posi en perill el benestar d'altres.

Dioxina: compost organoclorat altament tòxic, unes 10.000 vegades més tòxic que el cianur, estable, insoluble i no degradable per l'acció dels bacteris.

Ecologia: ciència que estudia la relació i les interaccions dels éssers vius entre ells i amb el medi on viuen.

Incineradora de residus: instal·lació de tractament de la brossa on aquesta es crema a altes temperatures. Les escombraries surten transformades en cendres, escòries, fums i partícules molt contaminants que es dispersen pel medi ambient. Per això, és necessari dotar-les de bons sistemes de filtre i control.

Metalls pesants: elements com el mercuri, el plom, el seleni i el crom, que descarregats en el medi ambient produeixen efectes tòxics i acumulatius si són ingerits per organismes vius.

No biodegradable: persistent en el medi sense possibilitat de ser descompost pels microorganismes del sòl -bacteris i fongs- o per altres processos biològics. Per tant, roman en el medi durant molts anys, o fins i tot segles.

Propel·lents: gasos líquats utilitzats en els aerosols que ajuden a disseminar el producte que contenen. Abans es feien amb CFC, productes que afecten la capa d'ozó. Actualment s'han substituït per altres gasos, també contaminants.

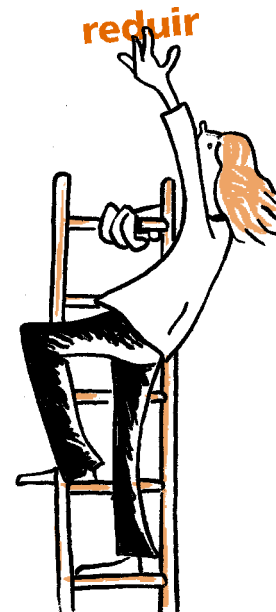
Punt Verd, deixalleria o centre de recuperació de residus: instal·lació municipal on el ciutadà pot portar tota mena de residus domèstics per ser classificats i posteriorment recuperats o tractats adequadament; es redueix, així, l'impacte de les deixalles en el medi.

Reciclar: transformar un objecte, a través d'un procés industrial, en un nou producte per a un nou ús.

Reducció: estalvi d'una part del consum, en especial quan es fa a costa d'allò que s'estava malgastant. En aquest sentit, l'estalvi no és una limitació del plaer d'un recurs, sinó la prolongació del seu temps de vida.

Residu: deixalla, escombraria, brossa. Segons la llei catalana reguladora de residus 6/93, és "qualsevol substància o objecte de què el seu posseïdor es desprengui o tingui la intenció o l'obligació de desprendre's". El concepte de residu té, en certa manera, una connotació de rebuig, de quelcom de què ens volem desempallegar, que fa nosa. Aquesta és una concepció cultural del residu molt arrelada en la nostra societat, però és l'única? Valdria la pena entendre els residus com a recursos.

Reutilitzar: tornar a fer servir allò que pot complir la mateixa funció. D'aquesta manera, podem evitar molts residus innecessaris.

Adreces útils

Ajuntament de Barcelona

Telèfon d'informació: 010*
Telèfon del carrer: 900 70 20 30
<http://www.bcn.es>
<http://www.mediambient.bcn.es>

Centre de Recursos Barcelona Sostenible

Nil Fabra, 20 baixos - 08012 Barcelona
Telèfons: 93 237 47 43 - 93 237 38 04

Oficina Municipal d'Informació al Consumidor

Ferran, 34 - 08002 Barcelona
Telèfon: 93 402 70 00

Entitat Metropolitana del Medi Ambient / Agència Metropolitana de Residus

Carrer 62, núm 16 - 18 Edifici B
Zona Franca - 08040 Barcelona
Telèfon: 93 223 51 51
<http://www.ema-amb.com>

Junta de Residus

Provença, 204-208 - 08036 Barcelona
Telèfon: 93 451 41 35
<http://www.junres.es>

Consell de Qualitat Ambiental

Departament de Medi Ambient
de la Generalitat de Catalunya
Av. Diagonal, 523-525 - 08029 Barcelona

Institut Català del Consum

Gran Via Carles III, 105 - 08028 Barcelona
Telèfon: 93 330 98 12
Telèfon del consumidor: 901 300 303
<http://www.icc-aiec.org>

Associació de Consumidors de la Província de Barcelona (ACPB)

Diputació, 239, 1r, 2a - 08007 Barcelona
Telèfon: 93 488 16 16

Associació Provincial de Consumidors i Usuaris de Barcelona i Província (ACUB)

Rda. Sant Pere, 74, pral. 1a - 08010 Barcelona
Telèfon: 93 268 20 40

Junta Arbitral de Consum

Direcció General de consum
i Disciplina de Mercat
Av. Diagonal, 431 bis, 4t
Consulta consumidor: 900 30 03 03

Organització de Consumidors i Usuaris de Catalunya (OCUC)

Av. República Argentina, 29, 1r
08023 Barcelona
Telèfon: 93 417 47 37

Unió de Consumidors de Catalunya

Casanoves, 48, àtic 2a - 08011 Barcelona
Telèfon: 93 454 6776

Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius

Apartat correus 117 - 08750 Molins de Rei
Telèfon: 93 680 27 51

Centre de Recerca i Informació en Consum

Ausiàs March, 16, 3r, 2a - 08010 Barcelona
Telèfon: 93 412 75 94

Plataforma Cívica per la Reducció de Residus

Apartat correus 117 - 08750 Molins de Rei
Telèfon: 93 680 27 51

Xarxa de Consum Solidari

Avinyó, 29, baixos - 08002 Barcelona
Telèfon: 93 268 22 02
<http://www.pangea.org/xarxaconsum>

Punts Verds de Barcelona:

Collserola

Collserola, 2 - Telèfon: 989 30 26 49

Vila Olímpica

Pg. Marítim del Bogatell - Rda Litoral
Telèfon: 908 79 43 74

Montjuïc

Foc, 58

Vall d'Hebron

Av. Estatut de Catalunya - Camí Can Travi

Les Corts

Gran Capità, entre ctra. d'Esplugues
i Cavallers (en procés de licitació)

Vallbona

Castelladrall (en procés de licitació)

Sant Andreu

Caracas - Guayaquil (en estudi)

*Cost: 91,20 ptes cada 3 minuts o fracció, si es truca des de Barcelona:
112 ptes cada minut, si es truca des de fora de Barcelona.

**Aquesta Guia d'Educació Ambiental
és una contribució al procés d'elaboració
de l'Agenda 21 de Barcelona.**

Edita:

Ajuntament de Barcelona
Sector de Manteniment i Serveis
Direcció de Participació i Educació Ambiental

Centre de Recursos Barcelona Sostenible
Nil Fabra, 20
08012 Barcelona
Telèfons: 93 237 47 43 - 93 237 38 04

Continguts i realització:

CEPA - Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius

Disseny Gràfic:

Clic Traç sccI

Il·lustracions:

Àngel Sauret

Imprès en paper reciclat

2001

